

Slourenski dom

Ste. 191

V Ljubljani, v soboto, 22. avgusta 1936

Seto 1.

Pred usodnimi dogodki v španski državljanski vojni

Italija in Nemčija priznata nacionalistično vlado v Burgosu

London, 22. avgusta. o. »Daily Mail« trdi, da sta se Nemčija in Italija po dolgem zavlačenju sporazuma o nevtralnosti zdaj odločili, da aktivno posežeta v španski spor. Dogodek z ladjo »Kamerun«, moskovska propaganda ter napadi španskega radia na nemško in italijansko vlado, so jima dali zaželen povod za to. Po informacijah tega lista sta obe državi obvestili po diplomatski poti druge države, da ne bosta nikdar dovolili, da se v Španiji ustanovi komunistična vlada. Zato lahko pričakujemo, da bosta Nemčija in Italija v najkrajšem času priznali nacionalistično vlado v Burgosu z utemeljitvijo, da je madridska vlada docela brez moči. Če pride do tega dejanja, potem ni nobenega dvoma več, da stojimo pred evropskim sporom in spopadom zaradi Španije.

Zdi se, da bo ta korak nemške in italijanske vlade povzročilo dejstvo, da nevtralnost krši predvsem francoska vlada, ki je predlog o nevmešavanju sprožila. Po večeršnjih vesteh je francoska vlada dovolila španskim marksistom, da pošljejo ojačenja v Irun in San Sebastian iz Barcelone čez francosko ozemlje, ker so vse zveze med Barcelono in Irunom v rokah nacionalistov. V Barcelono prihajajo vsak dan stotine francoskih levičarskih pristojcev, katere nabirajo francoske delavske in antifašistične organizacije. Po poročilih iz Lizbone je večerj dospel v Madrid 26 francoskih bojnih letal tipa Breguet s tremi motorji. Vsako letalo je oboroženo s šestimi streljanci. Znamenja francoskega vojnega letalstva so na njih prebarvali. Prav tako aktivno podpira madridsko vlado Meksiko, odkoder so večerj nakrali celo ladjo orožja in streliva za Španijo.

Iz vsega tega je razvidno, da je zahteva po nevmešavanju v španske zadeve kaj dvomljive in navidezne vrednosti.

Ves angleški tisk odobrava nemški ostrinastop zaradi ladje »Kamerun«, čeprav priznava, da je oster. Glede odhoda nemškega brodiraja v Španijo in glede vkrčavanja velikih množic orožja za nemške bojne ladje, ki se vrši v Hamburgu ter v vseh nemških bojnih ladjah, se angleški tisk drži rezervirano. Kar se tiče kakovosti nemške mornarice pravijo angleški listi, da so nemške križarke ne le kos vsem španskim ladjam, marveč tudi francoskim na Sredozemskem morju ter da oboje celo nadkrijujejo.

Premirje pred Irunom

Pariz, 22. avgusta. o. Sem so prišle vesti, da je pred San Sebastianom in Irunom prišlo do premirja. Zastopniki Baskov, ki se bore zdej na vladni strani samo zato, da bi dosegli avtonomijo, sicer so pa odločno proti marksistom in so prepričani, da avtonomije od komunistov ne bodo dobili. Zato so ponudili nacionalistom premirje pod nekaterimi pogoji. To so storili tudi zaradi tega, ker vlada v San Sebastianu vse večja anarhija in ker mestu grozi tifus, kajti vodovod je razrušen in je mesto navezano samo na dežnico.

Mednarodna levičarska pomoč za Španijo

Pariz, 22. avgusta. o. Večerj se je vršila seja mednarodne socialistične strokovne internacionale ter mednarodne socialistične delavske zveze. Prisostvovali so ji iz Belgije De Brouckere, iz Anglije Citrine, dalje Adler in Chevenels, ter Jouhaux, predsednik francoske delavske zveze in drugi socialistični in komunistični strokovnjaki. Na seji so po uradnem obvestilu sprejeli nekaj sklepov za zaščito španskih delavcev, ki se bore ne le za koristi španskega delavstva, za republiko in demokracijo, marveč tudi za koristi mednarodnega delavskega gibanja. Sklenili so pozvati francosko vlado, naj ukine prepoved za izvoz orožja v Španijo vse dotlej, dokler ne bosta tudi Nemčija in Italija nehali podpirati upornike. Sklenili so tudi organizirati denarno pomoč za španske levičarje ter nabiranje prispevkov.

Vesti o uspehih

Badajoz, 22. avgusta. Posebni dopisnik DNB-ja poroča: Četrtri oddelek španske tujske legije, čigar štab je v Badajozu, vrši temeljito čiščenje te pokrajine od komunistov. Pri tem se ni treba čuditi mnogostevilnim justifikacijam, če imamo pred očmi nepopisna zverinstva (prijebanje na križ, sežiganje ljudi pri živem telesu in druga grozovita trpinčenja vseh vrst), ki so jih vršili komunisti v krajih, ki so doživeli nesrečo, da so jim padli v roke. V teku večerjavnega dne so legijonarji dokončno zasedli mesta Villanueva, Delasero in Donbenito, kjer se nahaja vojaško letališče, Aljue-ro, Almemral, Santo Marco in Araceno di Uleva. Skoraj v vseh teh krajih niso legijonarji našli skoraj na noben odpor. V pokrajini Badajoz vlada mir. Obnovljen je železniški promet med Marido in Badajozom. Večerj so v pokrajini Badajozu strmoglavila tri vladna letala.

Lizbona, 22. avgusta. Sinoči je izjavil v seveljski radijski postaji general Quipeo de Llano, da so po zanesljivih poročilih iz Madrida tamkaj pobili 7000 nasprotnikov komunistov. V drugih krajih so zadnji teden pobili 1400 oseb. Vrh tega je general sporočil, da se nacionalistični vojski večerj posrečilo zavzeti Pueblo dellos Infantes in Almodovar na Guadalquiviru, 30 km zahodno od Cordobe, in v granadskem okraju mesto Peruno.

Lisabona, 22. avgusta. Tukajšnji radio potrjuje vest, da je štab nacionalne junte premeščen iz Burgosa v Valladolid.

Tukajšnji radio klub objavlja, da so nacionalisti sestavili kolono, ki bodo korakale proti Madridu. To kolono so zbrane okoli Salamance. Uporniki zanikajo vest, da bi vladne čete zavzele Navalperol. Vstrajajo pri tem, da je vladna kolona pod poveljnikom Dagetamo doživela nov poraz.

Coruna, 22. avgusta. AA. Tukajšnji radio poroča, da je poveljnik v Dijonu zahteval ojačenja iz Madrida. Dobil pa je odgovor, da mu vojaščina ne more biti poslana, ker so potrebna za obrambo Bilbao.

Vlada izjavlja:

„Ne bodo prodrli in ne bodo predri“

Madrid, 22. avgusta. AA. Havas poroča: objavljena je bila prva številka časopisa, ki izhaja v strelskih jarkih vladnih čet na bojišču Sierr Guadarrame. Časopis ima naslov »Ne bodo prodrli in ne bodo predri.« Urejujejo ga časnikarji, ki ki se bojujejo na tej fronti.

Madrid, 22. avg. o. Po poročilih vladnega radia sta se večerj vršili dve veliki bitki. Prva v bližini Behovie, kjer so bili boji zelo ostri, čeprav se ni moglo ugotoviti, ki je zmaga. Na obeh straneh so bile velike žrtve in so granate letele tudi na francosko ozemlje. Druga bitka pa se je pričela pri Naval Peralu, 20 km vzhodno od Avile. Poročilo vojnega ministrstva pravi, da se je vladnim četam posrečilo odbiti ponovni napad upornikov. Dalje javljajo, da si je posrečilo rdečim četam prebiti nacionalistični obroč okoli Madrida

Nacionalisti govore:

„Zmaga je naša, to je najvažnejše“

Burgos, 22. avg. o. General Molla je dal Havasovemu poročevalcu izjavo, v kateri pravi: »Ponovno pripovedujem, zakaj se mi borimo. Postaviti hočemo španjo nazaj na tisto mesto v svetu, ki ji gre. Zato jo je treba osvoboditi revolucije, ki nasprotuje španski preteklosti, španskemu duhu. Kdo bi si kdaj mislil, da bodo španci uporabljali strupene pline za boj proti špancem. Zmaga je naša, to je najvažnejše.

Sevilla, 22. avgusta. AA. Havas poroča: General Quipeo de Llano je imel snoči po radiu govor, v katerem je posebno poudaril: Radio postaja v Jaenu poroča, da Cordoba ne potrebuje ojačenj. Tamkajšnje čete so dovolj močne za borbo. Dasi njihovo število ni veliko, je vendarle njihova moral azelo visoka. Kje so torej tisti strašni napadi, ki jih objavlja vlada iz Madrida. Spermenili so se v težke poraze na vseh frontah. Vladna kolona, ki je bila večerj potolčena na bojišču pri Cordobi, je pustila na bojišču 120 ujetnikov. Mi smo večerj v Aragoniji razgnali katežonsko kolono in ujeli 23 tovornih avtomobilov, eno strojno in sedem pušk

Čemu potrebuje Sovjetska Rusija v jeseni 2 milijona vojakov pod orožjem

Mobilizacija rdeče vojske

Berlin, 22. avgusta. o. Nemško javno mnenje je zadnje dni silovito ogorčeno zaradi vojaških priprav, katere je začela boljševiška Rusija na svoji zahodni meji. Po sklepu sovjetskega odbora za državno obrambo mora namreč Rusija še to jesen doseči število 2 milijona vojakov pod orožjem. Vse te čete bodo poklicane pod orožje oktobra. Ker pa ne razpolaga Sovjetska z zadostnim številom vojašnic za take množice, so začeli v vsej naglici graditi zasilne vojaške barake, in sicer vzdolž zahodne ruske meje proti Finski in Poljski. Poleg tega ljudi mejo v vsej naglici utrjujejo. Barake so v glavnem zgrajene od Severnega Ledenege morja ob vsej finski meji do Kronstadla.

Veliko pozornost je vzbudilo razširjenje vojaške dolžnosti v sovjetski Rusiji, ki se bo zdej pričela že z devetnajstim letom. Zaradi tega se bo ob jesenskih naborih preračunano število sovjetskega vojaštva močno zvišalo. Kar se tiče izdelave letal, bo letošnje leto za 72% večja, kakor je bila preteklo leto. Vojni komisariat ponudarja v svojem poročilu,

Svetovni mirovni kongres - za pripravo nemirov

Bruselj, 22. avgusta. A. Kardinal van Roye je objavil pastirsko pismo, v katerem opozarja vernike, da bo »svetovni mirovni kongres«, ki se bo vršil septembra meseca v Bruslju, dejanski kongres skrajnih levičarskih elementov, ki skušajo zaneti ljudstvo neredu in ki sploh delajo za zelo sumljive cilje.

Boj za sinji trak

Newyork, 22. avgusta. Nade veleparnika »Queen Mary«, da odvzame »Normandiji« sinji trak, so se zboljšali. Prvi dan je razvil hitrost 30,05 vozlov, dočim je znašala povprečna hitrost »Normandije« 29,40. Drugi dan svojega potovanja je angleška ladja vozila s hitrostjo 30,40 vozlov na uro.

Usoda ujetih komunistov

Sevilla, 22. avgusta. AA. Havas poroča: General de Llano objavlja po radiu, da bodo ujeti socialisti in komunisti morali popravljati ceste in mostove, ki so jih razrušili vladni pristasi.

Begunci, ki prihajajo iz Malage trde, da je to mesto obkoljeno od treh strani od nacionalistov. V mestu vlada splošna zmešnjava. Mesto se bo brko upiralo upornikom večjemu še 8 dni.

in da so v Sierr Guadarrami uporniki imeli ogromne žrtve. Ta zmaga je baže odločilnega pomena za napredovanje vladnih čet. Vladni oddelki so zavzeli vas Guadalupe, ki je pa ne smemo zamenjati s trdnjavo istega imena blizu Iruna.

Načelniki vladnih čet na aragonski fronti in poveljniki napadalnih oddelkov za Balearske otoke so prišli večerj v Barcelono in so se posvetovali o nadaljnjem vojskovanju. Poveljnik severnih oddelkov na aragonski fronti polkovnik Vilalba je izjavil časnikarjem, da je docela zadovoljen z sporekom bojev na svoji fronti. Njegov cilj je zavzeti Hueske, Saragoso bodo njegove čete zavzele pozneje.

»Mi napredujemo počasi, toda zanesljivo« je končal rdeči poveljnik svojo izjavo.

relivom. Do novega spopada je prišlo pri Naval, kjer so bili marksisti potisnjeni in so imeli težke izgube. Severnovzhodno od Badajosa je bil ubit komunist Carlton, ki je poveljeval koloni. Ubilih je bilo še 109 njegovih tovarišev. General ob koncu svetuje Prietu, da naj pripravi svoje letalo za beg.

Burgos, 22. avg. o. Iz glavnega stana poročajo, da so morale vladne čete v pogorju Guadarrama pobegniti. Nacionalisti so zaplenili 7 poljskih topov in 20 strojníc. Cartagena je zdej v rokah nacionalistov, ker se je garnizija uprla proti vladi. Upri so se tudi letalci. Iz Seville poroča radio, da je bilo na jugu povsod mirno in da ni res, da bi vladni oddelki zavzeli Cordobo. Madridska vlada razširja take vesti po radiu, da bi dala poguma razkrajajočim se livečarskim četam in da bi zakrila neslogo, ki vlada tako v Madridu, kakor v Barceloni, ker se poveljniki milice ter voditelji različnih strokovnih organizacij bijejo med seboj za vodstvo. To je povsod, kjer vlada ni zasidrana v eni volji.

da mora biti letalstvo sovjetske Rusije v najkrajšem času tako močno, kakor združena letalska sila vseh drugih evropskih držav. To zaradi tega, ker mora sovjetska Rusija postati nepremagljiva.

Kakšni so nameni, katere zasleduje s tem svojim oboroževanjem boljševiška Rusija, ni težko uganiti. Ker svetovne revolucije ni mogoče razvneti s samo propagando, jo je treba prinesiti v vse države sveta z boljševiško oboroženo silo.

Berlin, 21. avgusta. AA. (DNB.) Listi se bavijo s čedalje večjim oboroževanjem sovjetske Rusije in z izjemnimi vojaškimi ukrepi te države v zadnjem času. »Germania« pravi, da ukrepi Sovjetske Rusije ne zaostajajo dosi za obsežnimi vojaškimi gibanji, običajnimi pri splošnih mobilizacijah. »Völkischer Beobachter« pravi, da je treba v tem da stopa sovjetska vlada na čelo plenilcev in rušilcev cerkva in zverinskih morilcev, videti dokaz, da ta država zavestno zasleduje edini načrt, to je, da povzroči prevrat na vsem svetu.

Trockega bodo izgnali

Oslo, 21. avgusta. AA. Vodja stranke ljudske sloge je poslal kralju spomenico, v kateri zahteva, da naj se skliče parlament na izredno zasedanje, da bi se sklepalo o izgonu Trockega iz Norveške. Voditelj stranke pravi, da sedanja vlada ne uživa več zaupanja naroda, kakor kaže veliki proces pro-Zinovjeva in drugim v Moskvi, ki so po navodili Trockega pripravljali prevrat.

sv. Oče pojde v Pompeje

Rim, 22. avgusta. Listi poročajo, da bo sveti oče papež obiskal 15. septembra Pompeje. Iz Rima bo odpoštoval z avtomobilom. V Pompejih ostane en dan. Na merodajnem mestu pa tega poročila še ne potrjujejo.

Najnovejše iz Španije Upor v Malagi

La Coruna, 22. avgusta. AA. (DNB.) Tukajšnji radio objavlja, da se je posadka na Malagi, ki je bila vladni zvesta, uprla. Na ulicah se posadka bori s komunisti in njim enakimi elementi.

Lizbona, 22. avgusta. AA. (DNB.) Poročajo iz Cadixa, da je vladna križarka »Libertad«, katere marksistična posadka je pred nekaj dnevi napadla nemški parnik »Kamerun«, poskušala ustaviti in preiskati turški parnik, ki je potoval v Cadix. Obalsko topništvo nacionalistov pa je začelo streljati na »Libertad« in jo poglalo v beg.

Burgos, 22. avgusta. Havasov posebni poročevalec v štabu nacionalistične junte poroča, da se je ustanovil nov bataljon aragonske legije, ki bo nosil ime generala Sanjurja. Poveljnik tega bataljona je major Penare. Ta bataljon je sestavljen deloma iz dobrovoljcev deloma pa iz vojakov tujске legije. Bataljon odide te dni na fronto.

Obupen položaj rdečih

La Coruna, 22. avgusta. AA. DNB poroča: Tukaj so sinoči ujeli tretji radiotelegrafski obupni poziv, ki so ga levičarji v Gijonu poslali vladi v Madridu. V tem poročilu se pravi, da je položaj v Gijonu brezupen. Madrid je odgovoril, da pomoči ne more poslati in je pozval somišljenike, da naj se bore do zadnjega človeka in da naj ne pošiljajo več pozivov za pomoč, ker take pozive lahko sprejema vse svet in se s tem dviga razpoloženje nasprotnikov.

Boji v Palestini

Jeruzalem, 22. avgusta. Večerj je ves dan trajala bitka med arabskimi uporniki in angleškimi četami pri Hedri. Ubilih je bilo 15 Arabcev.

Jeruzalem, 22. avgusta. Obisk zunanjega ministra kraljevine Iraka, generala Nuri paše, spravljajo v zvezo s posredovanjem v sedanem sporu med palestinskimi Arabci in mandatsno oblastjo. Nuri paša se je z nekaterimi arabskimi prvaki že sestel.

Gamelin je vzhičen

Varšava, 22. avgusta. Pač poroča iz Pariza: General Jeanet, kabinetni šef generala Gamelina, šefa glavnega generalnega štaba francoske vojske, je izjavil dopisniku Pata v Parizu to-le:

»General Gamelin se je vrnil v Pariz vzhičen nad sprejemom, ki ga je bil deležen na Poljskem. Poljska vojska je napravila na generala izredno globok vtis.«

Dalje pravi general Jeanet, da je obisk generala Gamelina dokazal, da obstoje med francosko in poljsko vojsko še vedno najprisrčnejši štiki.

Še ena zarota proti boljševikom

Rim, 22. avgusta. AA. (Stefani.) Iz Moskve poročajo, da so v Smolensku odkrili še eno zaroto zoper sovjetski režim. Zarotniki so imeli na fisco pristave v vseh pokrajinah. Policija je aretirala 200 osumljencev.

V korist pravoslavnega samostana

Belgrad, 22. avg. AA. Minister za ptt je izdal odlok, s katerim se dovoli izdelava dopisnic državnega izdaja za lokalni promet s štirimi slikami samostana Žiće z natisnjeno znamko 0,75 Din in dodatkom 0,25 Din, ki gre v korist samostana Žiće za njegovo obnovo. Prodaja teh dopisnic se bo vršila obenem s prodajo dopisnic, ki so zdej v prometu. Te dopisnice pridejo v promet takoj, ko bodo izdelane, in se bodo prodajale dotlej, dokler ne bodo vse prodane.

Pričakovati bi bilo, da bo ministrstvo podobne ugodnosti dovolilo tudi ob kaki drugi, priliki.

Proslava zasedbe Dardanel

Carigrad, 22. avgusta. Za proslavo popolne nadoblasti nad turškimi ožinami pripravljajo nove velike svečanosti. Tako bodo na svečan način položili bronaste vence na spomenike, ki so postavljeni v spomin dardanelskih branilcev.

Naši teniški igralci v Baden-Badnu

Baden-Baden, 22. avgusta. AA. Na večerjnjih tekmovalnih mednarodnega tenis-turnirja sta v doubleu Kukulevič in Mitić premagala double Torani in Quindavale 6 : 3, 6 : 4. V semifinalu sta Kukulevič in Mitić premagala dr. Busa in Časka s 6 : 2, 6 : 2. V mešanem doubleu sta Schreder in Kukulevič premagala par Coquer in Montbelt s 6 : 3, 7 : 5.

Drina - brez nikotina

Belgrad, 22. avgusta. Ker so cigarete Vardar brez nikotina doživle zelo dobro sprejem pri kadilcih, je uprava državnih monopolov dala zdej v promet še cigarete Drina brez nikotina. Po dolgih in skrbnih proučevanjih in preizkušnjah so našli način, kako se tobaku za izdelavo teh cigaret vzame nikotin, tako, da ga ostane le še prav malo, zraven pa cigaretam prav nič ne ostane prikrajšan njihov naravni okus in vonj. Prodaja cigaret Drina brez nikotina se začne v Belgradu 22. t. m., v ostalih krajih pa v začetku septembra.

Rim, 22. avg. Iz Moskve poročajo, da je nad mestom divjal silen ciklon. Mnogo ulic je pod vo-do. Strela je treščila v neko rafinerijo nafte in za-netila požar. Gmotna škoda je zelo velika. Pet delavcev je zgorelo.

Sanacija Mestne hranilnice v Mariboru

Mariborska občina dobi 18 milijonov posojila za vrnitev dolga svoji hranilnici

Maribor, 21. avg.

Včeraj sta se vrnila iz Belgrada mestni župan dr. Juvan in mestni finančni referent ter predsednik ravnateljstva Mestne hranilnice g. Hrastelj. V Belgradu sta posredovala v raznih komunalnih zadevah in danes smo se obrnili na g. župana s prošnjo, da nam o tem nekaj pove. G. župan dr. Juvan nam je pojasnil, da je bil glavni namen belgrajske intervencije pospešitev

sanacija Mestne hranilnice

Kakor smo že svoječasno poročali, se je po-tegovala mestna občina pri Hipotekarni banki za posojilo v znesku 18 milijonov din, ki jih rabi, da odplača svoj dolg pri Mestni hranilnici. Ta svota bi pomenila za Mestno hranilnico veliko pridobitev. Zavod, ki je danes popolnoma mrtev, bi znova oživel ter lahko zopet iniciativno posegel v krogote mariborskega gospodarstva, kjer se zadnja leta mrtvilo Mestne hranilnice vse bolj pozna. Obenem bi se povrnilo zopet zaupanje občinstva v zavod, ki to zaupanje v resnici tudi zasluži, saj jamči za vsako vlogo mestna občina mariborska s vsem svojim premoženjem in svoj davčno močjo. Sedanja občinska uprava je s tem rešila lahko rečemo.

glavno gospodarsko vprašanje Maribora

in to brez velikodonežnih napovedi, anket in velikih načrtov, kakor se je to delalo pod prejšnjim režimom, ki pa je kljub svojim vsemogočnim zvezam v Belgradu in kljub svojim zastopnikom v vladi ostal samo pri besedah, stvarno pa ni mišlil niti s prstom, da bi rešil ta najvažnejši mariborski denarni zavod grozečega propada. Sedanja občinska

skupina je dokazal, da zn deliti in ima tudi voljo za delo. Uspehi njenega poslovanja so v kratki dobi enega leta vidni na vseh področjih komunalnega gospodarstva. Omenjamo samo sanacijo avtobusnega podjetja in sedaj sanacijo Mestne hranilnice. Opozarjali pa bi pri tej priliki, da bi bilo potrebno poleg tega, da občina preskrbi Mestni hranilnici denarna sredstva ter ji pomaga do likvidnosti, začeti pri tem zavodu še z nekaterimi reformami, ki bi bile v interesu poslovanja nujno potrebne. Mestna hranilnica bi morala biti danes.

odločujoč gospodarski činitelj

v resnici pa njenega delovanja in vpliva nikjer dosti ne vidimo. Skoraj vse večje mariborske gospodarske ustanove premalo upoštevajo v svojem denarnem poslovanju domači denarni zavod. Tudi kaj bi bilo na vsak način treba začeti z neko akcijo, ki bi pridobila hranilnici širši krog gospodarsko močne klijente. Sicer opažamo sedaj tudi v tej smeri novo iniciativnost, ki jo je prinesla nova uprava v življenju zavoda. Gotovo bo rodilo tako prizadevanje pozitivne uspehe. Zelo pereča je za zavod tudi velika obremenitev z raznimi pokojninami itd. Kako pride Mestna hranilnica do tega, da je danes neke vrste »oskrbnišnica« za razne bivše JNS in »narodnjaške« veličine, ki si niso pridobile za zavod in mesto prav nobenih zaslug, je res vprašanje. Gospodje, ki so prišli zaradi svojih družinskih in političnih zvez do tega, da so bili za kratko dobo nastavljeni pri zavodu, potem pa pensionirani s krasnimi pokojninami, so res v prijetnem položaju, ne pa zavod, ki ga taki nepotrební izdatki težko obremenjujejo. Vprašanje teh pokojnin bo treba na vsak način revidirati.

Stavka tekstilnih delavcev se je razširila tudi v druge tovarne

Kranjski tovarnarji popuščajo

Kranj, 21. avgusta

Snoči so se okoli 8 zvečer na posredovanje eseskega načelstva sestali iz vseh stavkujočih tovarnen vsi mojstri, inženjerji in ravnatelji. Danes dopoldne so se pridružili stavki tudi ostale tovarne, predvsem manjši obrati. Tako tovarni g. Praha in g. Božič na Primorskem, tovarna jute poleg gimnazije. Tu se je stavka precej dramatično pričela. Prišlo je okoli 40 stavkujočih delavcev in so zahtevali, da mora podjetje takoj ustaviti delo. In končno so le zmogle srčne delavke ter triumfalno odšle po mestu. Prav tako je danes zapustilo delo delavstvo podjetja »Tekstilindus« na Gaštelju. Kljub temu, da so po mestu in tudi delavci trdili, da je lastnik g. Heler podpisal kolektivno pogodbo, to ni bilo res. On je samo rekel, da jo bo danes, toda danes, ko je bilo treba to narediti, je iz solidarnosti do ostalih podjetij rekel, da sedaj še ne more. In delavci so iz solidarnosti do delavcev stopili v stavko.

Tako stavka trenutno blizu 3200 delavcev in delavk.

Dopoldne je močna kolona biciklistov obiskala stavkujoče v Škofji Loki in popoldne one v Trzinu.

Po vseh tovarnah vlada red in disciplina. Delavci so postavili po dvoriščih tovarnen zasilne kuhinje, kjer bodo stavkujoči dobili hrano zastoj. Predvsem oni, ki so od daleč in oni, ki nimajo primernih sredstev za nakup jedi.

Organizirala se je tudi nabiralna akcija, katera je naletela pri vseh meščanih in deželanah na lep odziv. Posebno nekateri mesarji in peki polizljajo mnogo jestvin stavkujočim brezplačno.

Ker je bil danes v mestu tržni dan, je skupina delavcev in delavk nabrala mnogo zelenjave od prodajalk — in ni bilo kmetice, ki bi vsaj malega daru ne stisnila v vrečo pobiralcev za stavkujoče.

Vsi stavkujoči odbori so že ponosno izvolili centralni stavkovni odbor, ki bo vodil s pomočjo strokovnih centralnih tajnikov pogajanja s podjetji.

Sresko načelstvo je za danes popoldne ob 3 klicalo v mestno posvetovalnico prvo pogajanje med delavci in podjetniki.

Pogajani so se udeležili vsi tekstilni podjetniki kranjskih tovarnen. Poleg njih sreski podnačelnik g. Lojč, za inšpekcijo dela g. inž. Gorjanc, za Industrijsko zbornico tajnik g. dr. Golja, za Delavsko zbornico g. Golmajer, poleg njih vsi trije centralni tajniki delavskih strokovnih organizacij, Krajevni tarifni odbor in glavni delavski zaupniki iz vsake tovarne.

Pogajanja so trajala polne 3 ure in končno je le prišlo do sporazuma, v katerem so podjetniki priznali stavljene zahteve v celoti. Zahteve so se tikale že omenjene resolucije.

Ves sporazum obsega pet točk, katere so:

1. da podjetniki stvarno pristopijo k razpravi zaradi sklenitve enotne kolektivne pogodbe za

tekstilno stroko v dravski banovini. Pogajanja se začne 28. avgusta t. l.;

2. mezde se ne znižajo in ostanejo iste, dokler se ne sklene kolektivna pogodba. (Stanje med 11. julija t. l.);

3. nadurno delo strogo v smislu zakona;

4. delo se prične normalno v ponedeljek;

5. zaradi stavke ne bo noben delavec odpuščen ali preganjan.

Ta sporazum so podpisali vsi navzoči podjetniki, kakor tudi vsi delavski zastopniki, delavske organizacije in tovar. zaupniki delavcev.

Zvečer ob 8 se vrši na »Stari pošti« delavsko zborovanje, kjer bodo strokov. tajniki obrazložili in prebrali to pogodbo.

Upati je, da bo delavstvo v kratkem zapustilo tovarne. K tako hitremu uspehu je pomagala predvsem delavska enotnost in hitra odločnost ter pomoč vse okolice z življenjem, da ne bi delavstvo moralo trpeti lakoto. Vse to je nekako zmedlo kranjske podjetnike, ki niso pričakovali tolikšne odločnosti. Voditelji delavstva pa so tudi storili svojo dolžnost in naj jih tako srečen konec spremlja pri nadaljnjih borbah 28. avgusta.

Tisoči stavkujočih vztrajajo v borbi

Red in mir neskajena

Kranj, 22. avgusta.

Delavci niso bili zadovoljni s pogodbo, ki so jo podpisali podjetniki in člani delavskih zaupnikov. Zato so sklicali delavski zaupniki zborovanje na Stari pošti za zvečer ob 8. Na to zborovanje pa ni prišel niti eden delavec, ker nihče ni hotel zapustiti tovarne.

Danes dopoldne ob 9 pa je bilo v vseh tovarnah zopet delavsko zborovanje, kjer so delavski zaupniki obrazložili, zakaj je prišlo do pogajanj, obenem tudi od okrajnega načelstva izdano naredbo glede omejitve shodov in sestankov, pohajanja okoli tovarni, prepovedi zbiranja v gručah več kakor treh oseb in o napovedi stroge policijske ure že ob 9 zvečer.

Kako se bo končalo to zborovanje, se še ne ve, ker še vedno traja. Delavci ne pustijo v tovarno nobenega dopisnika kakšnega lista. Vse kaže, da ne bo prav lahko prišlo do sporazuma med delavci in podjetji. Delavci v ponedeljek ne bodo šli na delo, kakor je v pogodbi predvideno. Veliko vlogo igrajo posebno ženske, ki so zelo razburkane in tudi energične. Delavstvo je dobilo od okrajnega načelstva opomnil, da ne sme nihče trati zasebne lastnine tovarnarjev in nikogar odvracati od dela, tudi ne uradnikov, če bi oni to želeli.

Pogajanja bodo skoro gotovo končana že do 11. dopoldne.

Anketa o strokovno nadaljevalnih šolah

Ljubljana, 22. avgusta.

V konturni dvorani trgovske akademije na Bleiweisovi cesti je bila danes otvorjena anketa o odnosu seja banovinskega odbora za strokovno nadaljevalne šole in to na pobudo banske uprave, ki posveča sedaj veliko pozornost tudi izobrazbi obrtniškega in trgovskega naraščaja. Omenjeni odbor je bil ustanovljen pred letom in je to druga seja. Dnevni red je na videz kratek. Seje so se udeležili poleg zastopnikov banovine tudi zastopniki raznih trgovskih in obrtniških korporacij in zastopniki obrtniškega, odnosno trgovskega naraščaja. Na dnevnem redu so tudi mnogi samostojni predlogi in resolucije, ki se nanašajo na vprašanja, kako vzgojiti zdrav in vztrajen obrtniški odnosno trgovski naraščaj, kateremu je treba posvečati tudi večjo pozornost in pogledu higijene in zdravja. O delovanju omenjenega odbora se v javnosti ne čuje mnogo, pač pa odbor posveča veliko skrb, da dvigne strokovno šolstvo za vajence in vajenke vseh panog. Kot referent za to šolstvo fungira pri oddelku za trgovino in obrt nadzornik g. Pressl, ki je tudi danes vodil sejo omenjenega odbora. Statistični podatki navajajo, da je lani na 77 strokovno nadaljevalnih šolah bilo 5690 vajencev in vajenk. Značilno pa je, da svojih statističnih podatkov na poziv banske uprave ni poslalo mnogo obrtniških in trgovskih združenj, zlasti ljubljanske organizacije so nekako omalovaževale poziv banske uprave za statistiko. Baje ne vodijo pravilnega pregleda o obrtniškem naraščaju. Na

vseh šolah je poučevalo nad 500 strokovnih in drugih učiteljev. Prav zanimiv je pregled, kako valovi obrtniški in trgovski naraščaj. Na vseh šolah smo imeli v preteklem šolskem letu iz leta 1931. 9. iz 1932 že 247, naslednje leto 1930, predlanskim 2472 in lani 8216 vajencev in vajenk, ki so se udeleževali pouka na teh šolah. V začetku leta 1936 pa jih je bilo 4888. Prav pereča je vprašanje, kako organizirati na deželi za vajence in vajenke strokovno nadaljevalne šole, kjer primanjkuje zadostno število učencev. V mnogih krajih so se obnesli občinski strokovno nadaljevalni tečaji. Zaradi gospodarske krize so se jeli kriti izdatki naših samoupravnih teles za to šolstvo. Država je za to šolstvo prevajala vse stroške na samouprave, ki pa ne morejo vzdrževati tega šolstva s svojimi sredstvi in podporami raznih interesiranih korporacij. Prav značilno je, da je obrtno nadaljevalna šola v nekem kraju na Doljenjskem prenehala, ko je bila poprej preskrbljena s potrebnimi in modernimi učili, a se za to šolo ni nikdo brigal. Seja ob sklepu lista še traja.

Smrt starega reševalca ljubljanske postaje

Ljubljana, 22. avgusta.

Originalni Gašper Kumelj je 20. t. m. v bližini Drenovega grica končal svoje življenje v starosti 66 let. Gospod Gašper je bil živa kronika Ljub-

Razstava „Sodobni vrt“

Ljubljana, 22. avgusta.

Zdi se nam, da so ob strugi, kjer je v svetovni vojni tekkel veletok krvi, povsod zacvetle rože. Matere so morale dobiti tolažbo in tolažbe je bilo potrebno vse človeštvo, pa se je jelo obračati k čudežnim lepotam božjega stvarstva v tišinah vrtnega miru. Ljubzen do vrtnarjenja se je jela med boji za vsakdanji kruh in za pomirjenje sveta širiti med vsemi kulturnimi narodi, da je danes vrt gotovo tisto polje, kjer se udejstvuje človeštvo s svojimi najmekkejšimi čustvi. Ljubitelstvo do rož in lepih ter zanimivih rastlin je jako močno in izrazito, da splošnost govori o modi. Ali ta moda ni izšla iz človeške vihravosti in potrebe po izpremembi, temveč iz globin vzmernijega duha, ki se je moral vrniti k dobremu in lepemu, da pozabi grozote svetovnega klanja in spet pride na pot duševnega miru in srčne kulture.

Kakor vsedrjavna lesna razstava na velesajmu, tako je pa tudi na velesajmu vrtnarska razstava nastala iz potreb, ki nam jih veleajo gospodarske posledice svetovne vojne in splošno pomanjkanje našega prebivalstva. Lepota naše zemlje je privabila v naše kraje množice tujcev, predvsem v slovenske planine in na sinji naš Jadran. S tujci so se pojavile tudi nove zahteve in njih moramo postreči z vsem, kar žele, da se njih dotok še poveča in vsako leto spet pomnoži naše dohodke. Z sedajšnjim samo nam prinaša skoraj vsako leto iz inozemstva težke milijone gotovine, ki danes ne pomenijo samo priboljška za našega kmeta, temveč rešitev in skoro edino oporo v dobi razvrednotenja kmečkih pridelkov. Obenem pa moramo govoriti tudi o podcenjevanju vrtnarstva sploh za povzdigo in ohranitev tujkega prometa, saj v naši državi, predvsem pa v naši banovini še vedno nimamo prepotrebne vrtnarske šole. Po vročem Krasu ob Jadrnu nimajo osvežujoče zelenjave in Slovenija bi se lahko prav znatno opomogla, če bi vzgojila dovolj zelenjave tudi za izvoz v tujko-prometne kraje in velika mesta drugih banovin. Sadjarsko in vrtnarsko društvo, ki je danes po številu članstva in po agilitnosti najmočnejša kmetijska organizacija v naši banovini, je usmerila svoje delovanje na polje pridelovanja takih pridelkov sadovnjaka in vrta, ki jih zahteva naša tujka sezona. Poglejmo samo po mizah naših hotelov na Bledu, Ljubljani in v Rogški Slatini! Ugotovili bomo, da je skoraj vse zgodnje sadje uvoženo vsaj iz drugih banovin, prav mnogo pa tudi, zlasti kar se zgodnje zelenjave tiče, iz inozemstva. Ves ta denar bi lahko ostal doma, če bi na veliko pričeli gojiti zgodnjo in sezonsko zelenjavo, prav tako pa tudi cvetje, saj v vročini in pripeki ob Jadrnu nimajo rož. Doživeli smo že veliko propagando za ustanovitev obširnih vrtnarij v zatišju ob morju, kjer bi gojili cvetje, ki ga v zimskih mesecih uvažamo iz inozemstva. Pomisljmo, da sama mestna občina ljubljanska dobi od uvoženega cvetja 120.000 din letno same troša-

rine! Res nam iz Splita slovenski vrtnarji že pozimi pošiljajo nageljne, vendar je pa domačega zimskega cvetja za vsa država še mnogo, mnogo premalo. Ne samo, da bi lahko krili domačo potrebo z doma vzgojenim cvetjem, temveč bi lahko tudi na tujih trgih uspešno konkurirali z inozemstvom. Privlane iniciative in propagande je bilo že dosti, vendar pa naši še tako podjetni in sposobni vrtnarji nimajo kapitala za večje naprave, zato pa mora priskočiti država in naposled tudi vrtnarstvo smatrati za važno gospodarsko panogo.

Kar se naše banovine tiče, se okolice letovišč in tudi Ljubljane izpreminjajo v vrtove. Občan razširjene Velike Ljubljane kmalu več ne bo oral za pšenico, repo in krompir, temveč bo sejal in sadil zelenjavo, zadruga naj bi pa skrbele za njen izvoz na Jadran in tudi v druge banovine. Nastale bi tudi tovarne za konserviranje sadja, zlasti pa za konserviranje zelenjave, ki danes ne morejo propevati, ker nimajo blaga za konserviranje. Skoraj brez izjeme vse naše zelenjadne konzerve so uvožene. Propaganda za saditev špargljev ima prav velik uspeh in upamo, da bomo v kratkem krili vsaj domačo potrebo, vendar pa moramo delati na to, da jih bomo lahko tudi izvažali sveže in konzervirane. Kakor letovišar zahteva dobro in raznovrstno hrano, predvsem pa seveda mnogo sadja in zelenjave, saj danes nauk o prehrani in o zdravstvu zahteva osvežujoča rastlinska živila, tako moramo tudi našega letoviškega gosta postreči pri mizi in ga pogostiti v sobi, okrašeni s cvetjem. Od nekdaj je Slovenija slovela po svojih pisanih rožah na oknih in po prijaznih vaskih vrtih. Ljubzen do rož je vedno večja in predavanja o cvetličarstvu na mestih in po deželi so povsod sijajno obiskana. Treba je še mnogo pouka, da prebivalstvu pokaže nove lepe stvari, najfinejšo zelenjavo in tudi najmikavnejše in najslastnejše namizno sadje, ki mizo krasi prav tako, kakor cvetje. Da pa seznanijo prijatelje in prijateljice vrtnarjenja z dosedanjim stanjem našega vrtnarstva in mu pokažejo tudi čudovito raznovrstnost in prave čudeže, ki so jih dosegli gojitelji v tujem svetu, zato strokovnjaki na velesajmu priredijo vrtnarsko razstavo. Ne samo zato seveda, da bi bili naši saloni po zahtevah mode okrašeni z najdragocenejšimi rastlinami, temveč predvsem zato, da bi bilo pomagano tudi naši splošnosti z virom novih izdatnih dohodkov.

Razstava se bo neprestano izpreminjala vsaj v glavnem delu, zato pa je danes opozarjamo, da si ljubitelji vrtov preskrbe permanentne vstopnice. Razstavili bodo svoje najlepše blago domači strokovnjaki, a tudi najznamenitejši gojitelji drugih držav. Gotovo bo vrtnarska razstava vsestransko poučna in spodbudna z gospodarskega stališča, za vsakogar pa za oči in sree najvabljivejša in gotovo tudi najljubšeja razstava, kar smo jih do sedaj imeli na velesajmu.

Olimpijski odmevi

Ljubljana, 22. avgusta.

Olimpijada in ves njen sijaj je za nami. Za nami so tisti težki trenutki, ko smo v negotovosti čakali rezultatov naših atletov, ki so se borili za slavo in ponos domovine med 51 narodi. Proč so oni časi ko so veliki gospodje delili zaslužena priznanja tistim, ki so jih ali pa tudi niso zaslužili. Za nami pa je tudi naša zmaga in neuspeh naših reprezentantov. Tu in pred nami je samo še vprašanje, kako to in kaj je temu krivo.

Na žalost moramo priznati, da je Jugoslavija izmed vseh tekmujočih narodov bila precej med zadnjimi v vseh disciplinah, izjema je samo v teklovalstvu, nekoliko v skakanju (Zicherl) veslanju (dvojec) in koncu je naše slave. Torej kamor se ozremo sami porazi. Gotovo niso vsemu temu krivi atleti. Saj so oni v tekmovalni položaji vse svoje moči. Zato bo treba nekoga drugega prijeti kot grešnika in mislimo, da ne bomo zagrabil v prazno, če bomo zagrabil vodstvo tekmovalcev. Pa čujmo, kaj nam pravijo tekmovalci sami o svojih vodjih.

Tekmovalce Goršek iz Celja pripoveduje takole: »Poglavje zase tvoje življenje v olimpijski vasi. Kar se tiče discipline, smo bili gotovo na najslabšem, ravno tako radi reda. Naše vodstvo se je ponovno izkazalo. Kdo je prav za prav vodja bil, tega sam ne vem. Da jih je bilo mnogo, to vem. Važno so se delali vsi a če si koga kaj prosil ali vprašal, ni hotel nihče nič vedeti.

Ze na prvi dan otvoritve Olimpijade sem prišel v navzkrižje z vodstvom, ker sem prosil, da bi ostal v vasi in da mi ne bi bilo treba iti v defile pri otvoritvi, ker sem vedel, da me bo čakanje predno pridemo na vrsto zmučilo, naslednji dan sem pa moral nastopiti na 800 m. Nisem se varal. Pred stadijom smo čakali, se mi zdi, okrog štiri ure. Kaj to pomeni za atleta ve samo tisti, ki poskusijo, kaj sem to naslednji dan občutil. Gg. vodniki so mi rekli, da moram iti zraven radi večjega števila. Radoveden sem, ako so bili v defileju razni Owenski itd., ki bi morali naslednji dan startati. Ali je šlo tudi njim za število ali za uspehe? Parade bi imeli kasneje čas delati.

Pri odhodu v Berlin sem opozoril vodstvo, da nimam primernih sprintaric, da s svojimi ne morem nastopiti, ker so raztrgane. To sem ponovil nekoliko pred startom ter prosil za nove sprinterice, naka mi je odgovoril g. prof. Jankovič: »Jer nema sprinterice, neka se ga šalje s prvim vlakom kući!

Nejevoljen nad tako »prijaznim« odgovorom gospoda profesorja (ne vem, ali je bil tudi on do deljen vodstvu) sem se obrnil končno do tovariša Krevsa, ki mi je posodil svoje sprinterice sicer bi moral startati na Olimpijadi v Berlinu! — z raztrganimi, ali bos! Za nas sploh ni bilo nikoli pare. Komaj sem spravil nekaj denarja skupaj, da sem lahko pisal kako karto domov.

Vodstvo se ni brigalo skoraj nič za nas razen za podpise, katere so pobirali pri Kitajcih in Zamorcih. Prišli so samo nekaj minut predno je bilo treba oditi v stadion. Celo vedeli nismo, kdaj moramo nastopiti. V naši informativni pisarni niso nikoli ničesar vedeli. Z eno besedo prepričani smo bili samim sebi. Za primer naj povem, da mi je povedal šele neki višji funkcionar avstrijske reprezentance, kdaj je predtek na 1500 m in v katerem predteku sem, ker je bila v tem pogledu neka majhna izprememba za katero pa naši niso vedeli, ker se niso interesirali. Da je tako postopanje in nezanimanje naših vodnikov vbi-

ljane. Kot telefonist mestnega gasilskega urada, odnosno kot straža, je vršil svojo službo nad 30 let. Prisostvoval je mnogim nesrečam, bil je priča večjim požarom. Ze pred ustanovitvijo reševalne postaje, ki se je šele po vojni modernizirala, je deloval v reševalni službi. Pred leti je bil upokojen. Dne 20. t. m. je napravil izlet proti Drenovemu gricu. V hipni duševni zmedenosti je šel prostovoljno v smrt. Truplo so prepeljali v Ljubljano in bo danes ob 17 pogreb izpred mrtvaške veže v zavešišču Sv. Jožefa na Vidovdanski cesti.

v atletih voljo, je samo ob sebi razumljivo. Nezadovoljstvo z vodstvom je bilo splošno ter je prišlo večkrat med posameznimi atleti in vodniki do nesoglasij. O tem bi lahko vedel povedati tudi kolezar Valant, katerega incident z nekim gospodom od lahkoatletikega saveza na prostem je vzbudil pozornost sosedov drugih narodnosti.

Tako se pritožuje naš Goršek. Pa ne samo on, vsak tekmovalce bo vedel povedati temu, slične ali pa še hušje stvari. Ugotovili smo, da vodstva, ki spremljajo naše fante v tujino, niso nikdar na svojem mestu, ne gre se jim za uspeh atletov, pač pa bolj za osebne koristi. Zelimo, da bo ta nered dal povod, da se take in slične napake enkrat za zmeraj odpravijo!

Veleturnir v Nottinghamu

London, 22. avgusta. Včeraj se je odigralo X. kolo nottinghamskega veleturnirja, ki se je enako kakor IX. kolo, zaključilo s samimi neodigranimi partijami. Stanje po X. kolu je sledeče: dr. Euwe in Botvinnik 6 in pol (1), Fine 6 in pol, Flohr in Reshevsky 5 (1), dr. Vidmar in Capablanca 4 in pol (2), Bogoljubov 4 in pol (1), Lasker in Tartakower 4 (1), dr. Aljechin 3 in pol (2), Tylor 3, Thomas 2 in pol, Winter 1 in pol, Aleksander 1.

Šah v Zemunu

Zemun, 22. avgusta. Snoči je šahovski klub v Zemunu priredil v hotelu Central banket na čast udeležencem turnirja za jugoslovanski mojstrski naslov. Predsednik prireditelnege odbora je razglasil končne rezultate in zmagovalcem razdelil nagrade. Zmagovalce in jugoslovanski mojster v letu 1936 je postal Sergij Matvejev iz Zemuna, ki je zaključil turnir z 20 točkami. Prejel je prvo nagrado v znesku 1300 Din. Drugi je Ljubljancan Preinfalk z 19 točkami in z drugo nagrado v znesku 1000 Din. Tretji je Filipčić z 18 točkami in s 700 Din nagrade. Četrty je Kindij z 17 in pol točkami ter 500 Din nagrade. Sledijo inž. Poljakov s 14 točkami in 400 Din nagrade. Mariborčan Lešnik in Jurisčič delita z 12 točkami šest in sedmo mesto in delita nagrado 650 Din. Zadnji je Bayer iz Zemuna z nagrado 250 Din.

Francoski parlamentarci potujejo

Belgrad, 22. avgusta. AA. Člani letalskega odbora francoske poslanske zbornice poidejo z nekaterimi drugimi osebnostmi s potniškim letalom družbe »Air France« tipa »Devotina« z 22 potniki na daljše potovanje. V Belgrad prispe letalo dne 31. avgusta. Letalo bo prvo iz nove serije tro-motornih trgovskih letal velikega tipa. Opremljeno bo z najnovejšimi tehničnimi pridobitvami, tako glede varnosti kakor glede udobnosti. Poleg pet-članske posadke bo na letalu mesta za 22 potnikov in kurjenje kabin se izvaja na najpopolnejši način.

Člani letalskega odbora francoske poslanske zbornice s predsednikom Bosseutreauxom na čelu so odpotovali s tem letalom 20. avgusta iz Pariza čez Köln in Berlin v Varšavo. Iz Varšave poidejo 22. avgusta v Kovno in Moskvo. 25. avgusta letijo v Nižij Novgorod, 27. avgusta gredo iz Moskve v Harkov, 28. avgusta v Odeso, 30. avgusta v Bukarešto, 31. prispejo v Belgrad, 1. septembra lete v Prago, 2. septembra pa se vrnejo v Pariz.

Belgrad, 22. avgusta, m. V nedeljo, dne 23. avgusta bo plenarna seja odbora JRZ za vardarsko banovino v prostorih stranke v Skoplju. Na dnevnem redu so poročila predsedništva o političnem gibanju v vardarski banovini, o delu odbora o političnem položaju in posameznih okrajih je banovine ter o poltrbah, ki jim bo treba zadostiti.

Ljubljana danes

Koledar

Danes, sobota, 22. avgusta: Timotej.
Jutri, nedelja, 23. avgusta: Filip.

Nočno službo imajo lekarni:

Mr. Bakarčič, Sv. Jakoba trg 9; Ramor, Mi-
klošičeva cesta 20; Garlus, Mosje, Zaloška cesta.

Vpisovanje v enoletno privatno trgovsko šolo,
znani »Christofor učni zavod«, Ljubljana, Domo-
branska 15, dnevno osebno in pismeno. Mesečna
šolnina 120 Din. Zahtevajte ilustrirano brezplačno
šolska poročila. Toplo priporočamo!

V BELO KRAJINO 23. in 30. avgusta na že-
gnanje k Trem Faram: z avtom čez Žužemberk—
Semič—Črnomelj; nazaj Metlika—Novo mesto—
Trebnež; 85 Din. Prijava in pojasnila: »Po božjem
svetu«, Ljubljana, Poljova ulica 1.

Mojsirski izpitni tečaj za mizarje. Zavod za
pospeševanje obrta Zbornice TOI v Ljubljani pri-
redi za kandidate, ki se nameravajo podvržiti
mojsirskemu izpitu za mizarje, poseben tečaj.
Predavalo se bo 10 do 15 ur o tehničnih in ke-
mičnih lastnostih lesa, njegovi uporabi, napakah
in ohranjanju, o brusilih, lužilih, politurah,
orodju, strojih in varnostnih napravah. Tečaj se
bo vršil, če bo dovolj prijavljenec v septembru.
Predavanja bodo 5 do 6 dni ob večernih urah.
Obisk brezplačen. Kdor se želi udeležiti tečaja,
naj se prijavi Zavodu po dopisnici z navedbo
točnega naslova najkasneje do 10. septembra 1. l.

Dobavo konj razpisuje mesno poglavarstvo
v Ljubljani. Interesenti se opozarjajo na razpis
v »Službenem listu« z dne 19. avgusta 1936.

Dobava reševalnega ovska koruznega šrola in
srednje debelih pšeninih otrobov razpisuje me-
sno poglavarstvo v Ljubljani. Interesenti se opo-
zarjajo na razpis v »Službenem listu« z dne 19.
avgusta 1936.

Na 1. drž. realni gimnaziji v Ljubljani (Vegova
ulica) se prične popravni izpiti v ponedeljek, dne
24. avgusta po razporedu, ki visi v šolski veži.
Vpisovanje učencev za šolsko leto 1936-37
bo za 1. razred dne 1. in 2. septembra v ravna-
teljevi pisarni. Lanski učenci se bodo vpisovali
dne 3. septembra od 9. do 12. v laniških učilnicah.
Vpisovanje učencev z drugih zavodov bo 4. sep-
tembra dopoldne v ravnateljevi pisarni. Natančnej-
ša navodila za vpisovanje so razglašena v šolski
veži.

Na drž. II. deški meščanski šoli v Ljubljani
bodo popravni izpiti 29. in 31. avgusta po razpore-
du, ki bo 27. t. m. objavljen v šolski veži. Vpisov-
vanje bo 1., 2. in 3. septembra od 8 zjutraj naprej.

Popravni izpiti in vpisovanje se vrši v Beethov-
novi ulici 7. Začetek rednega pouka v novem šol-
skem poslopiju za Bežigradom bo pravočasno ob-
javljeno.

Strokovna nadaljevalna šola za mehaniko-teh-
niške obrti na Ledini v Ljubljani. Vpisovanje za
šolsko leto 1936-37 bo v nedeljo, dne 23. avgusta
od 8 do 12. K vpisu za 1. razred je prinesli zadnje
šolsko spravevalno obrtno nadaljevalne šole. Pri
vpisu je plačati 2 Din vpisnine in 20 Din kot prvi
mesečni prispevek, torej skupno 22 Din. — Upra-
vništvo.

Invalidom železničarjem! Prometni minister je
pod št. 62.359-36 odobril, da tudi železničarski in-
validi imajo, ne glede na službeno leto, pravico
do železniške legitimacije za režijsko vožnjo. Da
bo železniška direkcija v Zagrebu legitimacije po-
daljšala, mora železničar invalid priložiti zadnji
odrezek o prejetem rente in lastnoročno pod-
pisano izjavo, da z ženo ne vodi nobene proto-
kolirane obrti.

Važno za obiskovalce jesenskega Ljubljanskega
velesjaja.

Če si pri postajni blagajni kupite celo vozno
karto in si za ceno Din 2 nabavite še rumeno
izkaznico, ki jo nato predložite na velesjaju v
potrdilo, se z isto karto lahko zastopni vrnete do-
mov. Ta vozna olajšava bo v veljavi za potovanje
v Ljubljano od 27. avgusta do 13. septembra
vključno, a za povratek od 1. do 18. septembra
1936 vključno. V Ljubljani se boste lahko vozili
z električno železnico, ker boste na podlagi vele-
sajске legitimacije imeli znižano vozno. Z vele-
sajске legitimacije velja 50% popust tudi na
prograh Aeroputa, dokler traja velesjaj, a pre-
voz ročne prtljage do 15 kg je v letalih brezpla-
čen. Na parobrodih Jadranske plovidbe se vozite
z velesajске legitimacije in karto nižjega raz-
reda v višjem razredu v Ljubljano od 20. avgusta
do 10. septembra, vrnete se pa lahko od 3. do 20.
septembra 1936, pri Dubrovčaki parobrodski plo-
vidbi pa velja enak popust za prihod v Ljubljano
od 20. avgusta do 13. septembra, za povratek pa
od 1. do 20. septembra.

Radio

Programi Radio Ljubljana

Sobota, 22. avgusta: 12.00 Plošče 12.45 Poročila,
vremenska napoved 13.00 Napoved časa, spored, obve-
stila 13.15 Plošče 14.00 Vreme in borzni tečaj 14.00 Za-
delopust (Radijski orkester) 14.30 Pogovori s poslušatelji
19.00 Napoved časa, vremenska napoved, poročila, spo-
red, obvestila 19.30 Nacionalna ura: Po XI. olimpijadi
v Berlinu (Dobrin) 19.50 Richard Wagner: Siegfriedova
idila 20.10 O znanosti in politiki (urednik dr. Kuhar) 20.30
Prenos iz Turina: Koncert italijanske glasbe 22.00 Na-
poved časa, vremenska napoved, poročila, spored 22.30
Prenos koncerta vojaške godbe iz Uniona.

Drugi programi

SOBOTA, 22. avgusta, Beograd 1: 30.45 Prenos iz
Rima: Dela starih italijanskih kompozitorov — Be-
trina: 30.45 Lovišča v Jugoslaviji (Aleksič) — Za-
greb: 30.45 Vokalni koncert (Milan Šepce) 30.45 Prenos
iz Turina: Kompozicije starih mojstrov — Dunaj: 20.30
Pester program 22.10 Zabavni koncert — Budimpešta:
20.30 Koncert budimpeštanskega koncertnega orkestra,
prenos iz Zoološkega vrta — Milan: 20.40 Večer ita-
lijske klasične glasbe — Rim: 30.40 Igna — Praga:
21.00 Koncert Radio orkestra — Varšava: 20.15 Ura za
poljske izseljence 21.00 Violinski koncert — München:
19.40 Vokalni koncert 20.10 Vojaška godba.

Ljubljanski trg

Ljubljana, 22. avgusta.

Današnji živilski trg je bil založen z vsako-
vrstnimi dobrotami in najvišji meri. Kmetice so za-
čele že zgodaj prinašati na glavah jermabe in tek-
movale med seboj, katera bo dobila boljše in boljše
mesto. Trg je bil popolnoma pokrit s stojnicami,
da so morale nekatere branjevke, posebno tiste s
sadjem, na prostor za stolno cerkvijo. Tam so jer-
base porazložile po tleh in ker je vse do jermabe
težko stati na kamnu, so se nekatere kar po turško
posedle in je bil pogled, kot da smo na kakem
južnjaškem ali pa kar turškem trgu.

Ker je na trgu vsega dovolj, more ljubljanska
gospa za majhen denar napolniti svojo globoko ko-
šaro. Danes zjutraj so bile cene nekaterih na trg
prinešenih stvari take: sadja je največ in so ja-
bolka od 3 do 5 din kg, hruške pa se dobijo že

Strožje kazni za zločine z nožem

Tako je izreklo sodišče v procesu proti Mihi Tavžlju

Ljubljana, 22. avgusta.

Mali kazenski senat pod predsedstvom s. o. s.
g. Ivana Breliha je včeraj sodil mladega junaka no-
ža iz Ižanskega. Miha Tavželj, 23 leten posestnik
sin iz Matene, razborit fant, se je moral pred sod-
niki zagovarjati zaradi zločina uboja po čl. 178,
II. k. z. in zaradi prestopka nevarne grožnje. Jav-
no obtožbo je zastopal drž. tožilec g. Branko Go-
slar, obtožnica pa je branil odvetnik dr. Anton
Švigelj. Ozadje obtožbi tvori fantovsko sovraštvo,
ki je izbruhnilo med obtožencem in njegovim so-
sedom Antonom Kumšetom in ki je na Vnebohod
21. maja letos prišlo do obračuna z nožem. V
Gamsovi gostilni v Iški Loki je končala fantovska
drama. Brez povoda je obtoženec sunil v leva re-
bra z velikim nožem Antona Kumšeta. Sprva ra-
njeni Kumše ni čutil hujših bolečin, nastale pa so
komplikacije in so ga morali čez dva dni prepe-
ljati v ljubljansko bolnišnico, kjer je 2. junija pod-
legel poškodb. Oba sta se že delj časa pisano gle-
dala. V nedeljo poprej je obtoženec sosedu grozil,
da ga bo potolkel, kjerkoli ga dobi. Napadel ga je
celo s kamenjem in polenom. Takrat se je Kumše
umaknil iz domačega hleva v hišno vežo in se
zaklenil.

Ob nedeljah naj bo nož prepovedan

Obtoženi Miha Tavželj, ki je nizke, a tršate
postave, se je zagovarjal s silobranom, da je bil
od Kumšeta izzyvan, ki da je imel v rokah celo
boksar. Zanimal je vsako krivdo. Svečano je za-
jeval: »Slavno sodišče! Sam ne vem, kdaj sem dobil
nož v roke. On me je udaril prvi z boksarjem.
Močno sem bil razburjen. Enkrat sem sunil, mi-
slim, da v levo stran pod rebra. Branil sem se.«
Branilec: »Ali ga niste nalašč?« — Obtoženec:
»Ne!« — Predsednik: »Kaj je bilo potem?« — Ob-
toženec: »Kumše je zbežal.« — Predsednik: »Kaj
ste pa vi naredili?« — »Na kolo sem sedel. Malo
sem bil vinjen. Vse se je zgodilo v nekaj minutah.«
Branilec: »Ali ste pripravili škodo poravnati, če
boste obsojeni zaradi prekoračenja silobrana?«

Obtoženec: »Dejanje iz srca obžalujem. Nisem
kriv. Plačam rad nekaj.«

Predsednik: »Ob nedeljah pustite nož doma.
Morali bi sploh kmečkimi fantom prepovedati ob-
nedeljah nositi nož.«

Branilec: »Morala bi zato iziti posebna poli-
cijska naredba.«

Obtoženec se enkrat: »Slavno sodišče, jaz ni-
sem napadel. To je čista resnica.«

Priče v dveh taborih

Za razpravo je drugače med Ižanci vladalo ve-
liko zanimanje. Pol Matene je bilo v dvorani, ki
je tvorila kader poslušalstva, pol vasi pa je nasto-
pilo za priče. Razdeljeni so bili v dva tabora.
Eni so vlekli z obtožencem, drugi so ga obreme-
njevali.

Oče ubitega, Kumše Anton, ki zahteva 29.000
dinarjev odškodnine za stroške in drugo izgubo,
je povedal: »Miha je sinu grozil: Kjer te bom do-
bil, ali na polju, ali v gozdu, ali pred cerkvijo, ali
na vasi, ali v gostilni, tam te bom potolkel. Sin ni
imel boksarja.« — Druga priča Modic Joža, pravi
kmečki diplomat, ni hotel reči nič slabega ne o ob-
tožencu ne o pokojniku. O Mihi ne more povedati,
da bi bil pretepač, hude jeze pa je.

Mati ubitega, Kumše Marijana, je povedala, ka-
ko je prišlo do spopada med njim sinom in ob-
tožencem v nedeljo poprej. Miha je prišel na dvo-
rišče. Čula je neki prepri. Miha je sinu grozil:
Kjer te dobim, te bom, če ne drugje, pa v hlevu.
Kar tresal sem se, ko šiba na vodi. Boksarja pri
sinu nisem nikdar videla. Branilec: »Saj ga je sam
okrog kazal.« Ostale priče Kumše Jakob, Stražisar
Anton in Pirc Jože so opisovale nekatere podrobnosti,
za presozo vpoštevane okoliščnosti.

Košir Anton, sin gostilničarja v Iški Loki, je

Zahteve rudarskih strokovnih organizacij

Trbovlje, 20. avg.

Danes popoldne je bila zadnja konferenca v
Delavskem domu, ki se je bavila s končno re-
dakcijo predloga zahtev rudarskega delavstva, za-
poslenega pri TPD. Zahteve v tem predlogu so
tako minimalne, da se družba v resnici ne bo mo-
gla izgovarjati, da so zahteve take, da jih po svoji
gospodarski moči ne bi mogla sprejeti in jim ugo-
diti. Na konferenci so bile zastopane vse organi-
zacije, Delavska zbornica in 2. rud. skupina. Po-
kazala se je popolna sloga v vseh podrobnostih
tega medznega gibanja.

Delavstvu bo osnutek zahtev predložen na
sklepih shodih glavnega akcijskega odbora, ki
bodo po sledečem redu:

V soboto ob 4. uri popoldne v Zagorju in ob
5. uri v Kočevju. V nedeljo ob pol 8. uri v Laskem
za rudnik Hudajama, ob 3. uri popoldne v Rajhen-

Sava naplavila truplo

Dol pri Ljubljani, 22. avgusta.

Včeraj popoldne so kopalci v Dolu pri Ljub-
ljani naenkrat opazili, da nese Sava truplo utop-
ljenca. Hitro so ga spravili na suho, toda od nav-
zočih ga ni mogel nihče prepoznati. Utopljenec je
srednje visoke postave, na prsih ima tetovirani
črki V. I., na vsaki roki pa po eno žensko. Na sebi
je imel zelenkaste hlače in telovnik, v žepu pa
nož-krivce. Pri njem so našli tudi piščalko z rde-
čim trakom, iz česar bi se dalo sklepati, da je
morda kak voznik, ki je po Ljubljani vozil pre-
mog. — Truplo so prepeljali v mrtvašnico v Dolu.
Do trenutka, ko to poročamo, še niso ugotovili,
kdo naj bo ta utopljenec.

od 2 din naprej. Slive so po 3 do 5 din, tudi gro-
dije je poceni, saj ga prodajajo že od 4 din naprej
in je prav dobro. Veliko je tudi marelic in breskev,
ki so po 6 din. Buče pa prodajajo za težji in etane
kilogram 2,50 din. Poleg sadja pa je tudi veliko
pridelkov, kot krompirja, fižola, graha, kumar, pa-
rike, salate in vsega za kuho potrebne. Jajčka
pa so se nekoliko podražila in jih prodajajo 14
komadov za kovača.

V nasprotju z današnjim živilskim trgom, je bil
včerajšnji ribji trg, na katerem je bilo zelo malo
rib. Tako so skuše in sardoni po 14 din kg, sardele
pa po 16 din. Kakšnih večjih morskih rib ni bilo,
razen tunine, ki je veljal kilogram 20 din. Dalje
je bilo na trgu tudi nekaj donavskih rib in škuk.
Tudi nekaj soma in postri je bilo prodanih.

Zdaj prevladujejo na trgu povečini privoženi
produkci, razen seveda pri branjevkah-kmetičah.
Zaradi tega so cene še precej visoke. Ko pa bo
enkrat dozorelo doletenjsko in štajersko grozdje,
pa si ga bomo lahko za mal denar privoščili po
mili volji.

opisal, kako so prišli na praznik Vnebohoda fantje
v gostilno. Kumšeta in njegove prijatelje je na
nasvet sestre potisnil v kamro. Izrečno je dejal:
»Na pragu v kamro je Miha Tavželj dvakrat udaril
v obraz Kumšeta brez povoda. Prvi se je v poko-
nega zaletel. Boksarja Kumše ni imel pri sebi.
Ob 13.30 je bila razprava prekinjena in se je
ob 16.30 nadaljevala.

Dramatična popoldanska razprava

Na popoldanski razpravi je bilo zaslišanih 56
mnoogo obremenjenih in tudi na zadnje za toženca
razbremenjenih prič. Predsednik je sarkastično
obtoženecu pripomnil: »Boste še trdili, da je svoje
smrti kriv sam Tone Kumše in boste od nas za-
hlevali še nagrado.« Mnoge priče so povedale,
zlasti dečki, kako je Kumše, zaprt v kamro, lezel
skozi okno ven. Dogodek se je izredno naglo
vršil. Priče izkjučujejo, da bi rabil pokojni kak
boksar pred sumom, ki ga je dal pokojniku z
nožem obtoženec. Naposled so bili zaslišani trije
obtoženčevi prijatelji, ki so baš stali poleg, ko je
prišlo do usodnega rekontra med obtožencem in
pokojnikom.

Priča Juha Jakob je na teatraličen način po-
jasnjeval vse dogodek in venomer trdil, da je po-
kojnik sam prvi pri veži iz Gamsove gostilne na-
padel obtoženca z boksarjem in ga celo dvakrat
sunil. Bilo je deloma prav vzhodno zaslišanje.
Priča venomer: »Kumše je imel boksar in je Tav-
žlja z njim udaril.« Priča pa ni videl, da bi bil
imel obtoženec nož v rokah. Tako, pa nekoliko
divergentno sta izpovedala tudi obtoženčeva to-
variša France Jankovič in Anton Modic, toda
trdila sta, da Kumše ni obtoženca udaril z bok-
sarjem, marveč je samo zamahnil z njim proti
njemu. V roki pa je imel boksar. Predsednik je
vsem tem pričam pripomnil, da se mu zelo čudno
zdi, kako je mogel Kumše mahati z boksarjem,
ne da bi mogel obtoženec parirati. Prav drastično
so opisale razvoj dogodka ostale priče. Sploš-
no pa je obtoženec objektivno priznaval, da je
rabil nož in z njim sunil svojega nasprotnika, za-
nikal pa je vsako subjektivno krivdo.

Po govorih državnega tožilca g. Branka
Goslarija zastopnika ubitega Kumšeta g. Draga
Kornhauserja in branilca dr. Antona Šviglja je
sledilo posvetovanje senata.

Stroga sodba zaradi noža

V prisotnosti mnogih Matenčanov je bila ob
20. razglašena sodba, da je obtoženec prvič kriv
prestopka nevarne grožnje zoper osebno varnost
in drugič zločina uboja po čl. 178/II k. z. in se
obsodi na eno leto kazen, t. j. na 3 leta in 15 dni
roblje, na povračilo stroškov kazenskega postop-
anja in izvršitve kazni, ki se izreko za izravnje
in suspensio. V kazni se mu všteje preiskovalni
zapor od 5. junija, kajti obtoženec je bil aretiran
šele po smrti Kumšetovi, nadalje v izgubo častnih
državljanjskih pravic za 3 leta. Dalje ima pokojni-
kovemu očetu plačati golove stroške za bolniš-
nico, zdravnika in pogreb v skupnem znesku
3285 Din, glede nadaljnjih odškodninskih zahtev-
kov pa se oče pokojnika zavrača na civilno
pravdo.

Sledila je kratka utemeljitev sodbe, v kateri
je predsednik med drugim navajal vse olajševal-
ne in obremenilne okoliščnosti. S posebnim poudar-
kom je sodbo zaključil: »Višina kazni je povsem
utemeljena. Sodišče smatra, da se pri nas vse
preveč množe zločini z nožem. Zato so potrebne
za te zločine strožje kazni, da se za enkrat in
vselej izbrizha ta strahota z našega slovenskega
naroda.«

Sodbo je Miha Tavželj sprejel zelo pokri in je
med izrekom popolnoma pobledele, ko je drugače
med razpravo vztrajal kakor tiger in skušal kriv-
do zvaliti na pokojnika. Prizdal si je tridnevni
rok za pritožbo.

burgu in ob 4. uri v Hrastniku. V ponedeljek ob
9. uri v Trbovljah.

Na teh shodih poročajo: Za Zvezo rudarjev
Jugoslavije tajnik g. Arh, za Jugoslovansko stro-
kovno zvezo tajnik g. Rozman, za Narodno stro-
kovno zvezo tajnik g. Bučar. Na vseh shodih bodo
poročali le ti navedeni, ki bodo orisali delavstvu
stanje medznega gibanja in obrazložili predlog
zahtev. Delavstvo naj mirno razmotri položaj, v
katerem se nahaja in složno pristopi k rešitvi svo-
jega dela in usode za bodoče. Pušča pa naj ob
strani vse ono, česar ne bi bilo mogoče doseči.
Delavski predstavniki hočejo storiti vse za delav-
stvo, kar se more v danih okoliščinah storiti. Pre-
ko dejstva pa se ne more iti, če se hoče delavstvu
vsaj nekaj izboljšati. To velja vsemu rudarskemu
delavstvu v resen premislek za dostojen nastop v
tem medzne gibanju, ki bo odločil za nekaj let
delavsko eksistenco.

Carina na avtomobile ukinjena?

Beograd, 22. avgusta, m. Kakor se izve, se v
finančnem ministristvu pripravlja predlog o uki-
nitvi carine na avtomobile, ki se je pobirala do-
sedaj v višini 35% fakture. Ta ukinitve carine se
motivira iz narodno-obrambenih in turističnih raz-
logov, ker je Jugoslavija po številu avtomobilov
skoro na zadnjem mestu v Evropi. Carina ima pri
nas sam fiskalen pomen in ne zaščitnega, ker
nimamo lasne industrije avtomobilov.

Maribor

Sprejem v I. letnik učiteljske šolske sester.
Po odredbi ministristva prosvete se v prvi letnik
učiteljske šolske sester v Mariboru sprejemajo
učenke pod istimi pogoji, kakor na državnih solah
in z istimi pravicami.

Dva izleta v Dolomite priredi »Putnik« v Ma-
riboru s svojim avtokarom. Prvi traja od 29. av-
gusta do 4. septembra, drugi pa od 30. avgusta do
4. septembra.

Katoliška mladina frančiškanske župnije otvar-
ja svoje prosvetno delovanje jutri, v nedeljo, po
večernih ob pol 17 v Mladinskem domu (Cvet-
lična ulica). Na sporedu je predavanje profesorja
Klasinca, deklaracije in Zakrajškova tridejanka
»Pri kapelici«. Vsi prijatelji mladine vabljeni.

Na drž. deški meščanski šoli se bodo vršili
popravni izpiti za vse razrede dne 29. avgusta z
začetkom od 8. Vpisovanje v vse razrede bo isto-
tam v dne 1., 2. in 3. septembra, vsakokrat od 8
do 12. Za vpis sta neobhodno potrebni predhodno
spravevalno in davčno potrdilo. Podrobnosti so raz-
vidne na oglasni deski v šolski veži.

»Maratonci« v Celovcu. Danes popoldne so
odpotovali plavalci »Maratonci« pod vodstvom na-
čelnika plavalne sekcije Rostacherja v Celovec,
kjer bodo nastopili jutri dopoldne v okviru veli-
kega športnega mitinga, katerega priredi KAC v
Celovcu. »Maratonci« bodo tekmovali z izvrstnimi
Celovčani v krasnem kopališču na Vrškem jezeru.

Pedagoški tečaj učiteljev v Ljubljani

(Predzadnji dan.)

Ljubljana, 22. avgusta.

Včeraj predpoldne je obiskal tečaj in ga po-
zdravil s prisrčnimi besedami ban. šol. nadzornik
g. Štrukelj, ki je videl ob tako močni udele-
ležbi neomajen idealizem učiteljstva, ki je dokaz,
da stremi pri svojem vzgojnem in učnem delu na
solah, da mladini in narodu posreduje večno ve-
ljavna etična načela. Posebej se je zalival še pri-
rediteljem tečaja.

Dopoldan je predaval profesor dr. Šolar o
temi, ki je pač v naši sodobni slovenski šoli naj-
važnejša, o vzgojnem pomenu slovenskega jezika.
Vsi udeleženci so, rekli bi, naravnost sodoživljali
njegove besede, ki so zbudile, kar je pokazala ži-
vahna debata, ono sproščeno misli in čustev o
tem vprašanju, ki je še do nedavna uživala več ko
mačehovski nego. Predavatelj je sprva govoril o
tem, da je treba tesnega stika posebno med sred-
no in ljudsko šolo, kajti le obe morata organsko
dograti in razvijati vse vzgojne in učne vred-
note, posebej še slovenskega pouka. Kajti beseda
je najprisišnejši izraz, ki vodi dušo k duši, je ključ
do resnice, lepote, vrednote duše, je najprisišnejši
izraz narodne družine, ki se po njem razumemo,
spoznavamo, ljubimo, zato je naravna in sveta dolž-
nost, da jo gojimo. Govoril je o stiski naše pisane,
še bolj pa govorene besede. Naslanjajoč se na naj-
bližnji zgodovinski, na nemška radijska poročila iz dni
olimpijskih iger, je povedal, s kako živostjo in
posrečenostjo uglašajo Nemci svoj jezik, je poka-
zal, da prav med našo današnjo mladino usiha lep
izobražen govor, kar se izpričuje n. pr. pri igrah,
v obrtnih delavnicah in je smisel za lep jezik, med
njo slabši kot pred nekaj leti. Zato je govoril o
važnem vprašanju, kaj nam je potrebno, da so-
ustvarjamo in sgradimo naš govor, naloga, ki je
važna in polna odgovornosti. Prvo najvažnejše je
vprašanje naše volje, ljubezni in prepričanja, ki
jih uveljavljamo pri jezikovnem pouku. Ljubezen
in ponos — oni, ki svoje ljubi, tuje spoštuje — do
materinega jezika je ona srednja točka v našem
mišljenju in čustvovanju, brez katere je hrbe-
nica naše narodne osebnosti zlomljena in brez ka-
tere smo blizu izkoreninjenosti in brez katere
postane tudi naša moralna rast porazna. Obrav-
navaj je tudi vprašanje, kako naj šola posreduje
izgradnjo materinega jezika iz njegove vsebine in
oblike. S tem v zvezi je govoril o otrokovem in
narodovem narečju, ki je podlaga, na kateri gra-
dimu živni književni jezik. Predavatelj je našel o
branju, pisanju, o upoštevanju fonetike, razširitvi
in upoštevanju klaviature glasov, šolskem jeziku,
se popolnoma strinjajo z načeli moderne pedago-
gike in didaktike. Dotaknil se je tudi vprašanja
pravopisa in slovnične ter priznal težave in dostavil,
da je osnova za skupne pravopisne in jezikov-
ne zadeve dana in bo izvedena enotnost v dveh do
treh letih, svojo bo prispevala tudi oblast. Udele-
ženci so predavatelja nagradili s prisrčnim plo-
skanjem.

V debati se je še izneslo vprašanje tako po-
trebnega izrazoslovja, slovarja, upoštevanja pa-
nonskega narečja, abecednikov po narečjih, slo-
venskih čitank, rače tujk, posebno onih iz slovan-
skih jezikov i. dr.

Popoldne je bil najprej prost razgovor o tem,
kako naj bo v bodoče prirejen tak tečaj organiza-
torično, časovno in vsebinsko, o morebitnih po-
manjkljivosti sedanjega tečaja i. dr. vse v demo-
kriatičnem tonu in razpoloženju.

Nato je imela zelo lepo in znanstveno globoko
predavanje ga. prof. Vodnikova o delu kot
vzgojnem in metodičnem principu, v katerem je
znala zelo prepričevalno utemeljiti idejne osnove
delovne šole, kateri je skupnostno našlo glavno.
Pot do njega pa je v glavnem v pravilnem odnosu
učiteljev do lastnega dela, in v doživetju otroka.
Vodilo predavateljevih izjavanj bi lahko izrazili
z besedami dr. Gogale ob koncu predavanja:
»Kdor etosa dela ne začuti, ne more razumeti ideje
delovne šole.«

Popravi: Pri učiteljskem tečaju ni preda-
val o fascistični vzgoji in šoli profesor, ampak uč-
itelj J. Pahor.

Celjske novice

Celje, 21. avgusta.

Karijera, značaj in cilji nacionalističnega poveljnika

Kdo je general Franco

Leta 1919 ni sedanjí vodja nacionalističnega upora in bodoči krmár Španije — če mu njegovo dejanje uspe — bil nič drugega, kakor naveden poročnik španske armade. Toda zaradi svoje resnosti in vztrajnosti — lastnosti, ki so pri slopniku španskega plemena najbolj redke — ga je general Millán Astray izbral za svojega pomočnika pri organizaciji španske tajske legije. Pravilo bi zahtevalo, da na tako mesto pride predvsem kak višji častnik iz generalnega štaba.

Špansko tajske legije je general Astray organiziral po vzoru francoske tajske legije. Le da je življenje in disciplina v njej znošnejša, kakor v francoski. Ta general je na bojiščih v španskem Maroku izgubil roko in oko. Bil je odločen in preudaren vojak po duši in po telesu in je takoj spoznal v Francu tistega, ki bo po lastnem prepričanju sledil njegovim zamislim.

Tudi general Franco je vojak. Vsa svoja napredovanja in odlikovanja si je zaslužil na bojiščih in to zelo naglo. Tako je postal najmlajši general v španski vojski. Njegov ugled v španski tajske legiji, katere je uspostavil on, je naravnost bajen. Pri vsaki priliki je stavljal na kocko svoje življenje, bil je poveljnik, ki gre v resnici zmeraj na čelu svojih čet. Ta lastnost ga je naredila tako priljubljenega, da stoji vsa tajske legija — kar se je že pogosto pokazalo — za njim, kakor en mož. Edino tajske legije je docela zanesljiva sestavina španske armade. Zanesljiva v tem smislu, da je njen poveljnik lahko zmeraj prepričan, da se ne bo dvignila proti njemu.

General Franco je s svojo drznostjo dosegel, da so ga spoštovali celo najbolj zagrizeni glavarji iz rodu rifskih Kabilov. Vsi so ga smatrali za neranjivega. Sicer smo navajeni iz zgodovine, take vesti in junaštva, podobna bajkam, slišimo o vseh večjih in manjših veličinah meča. Toda v Francovem primeru ne gre za bajke, saj je znano, da je bil on tisti, ki je med kabilskim uporom ohranil Maroko Španiji. Ugled mu je pridobil tudi to, da gladko govori arabško. Ker služi v tajske legiji precejšnje število Marokancev, je potem razumljivo, zakaj so se tajske legionarji kakor en mož vzdignili na poziv svojega poveljnika.

Tajske legije in zgodovina

Španska tajske legije sicer sprejema v svoje vrste vojaštvo vseh narodnosti. V njej nahajamo Nemce, ruske emigrante, Francoze, Arabce, toda španski živelj v njej daleč prevladujejo. Legija nosi slavno zgodovinsko ime »Tercio«. »Tercio« se je imenovala slovita kompanija španske pehote, katero so za časa velikega španskega imperija primerjali ne z junaki, marveč z napadalnimi stolpi. »Tercio« je sestavljena iz treh regimentov, kakor so bili sestavljeni stari slavni španski oddelki, ki so krotili knivoverce v Landriji. To je bilo tiste čase, ko so se vojske cesarja Karla V. slepo po-

koravale le poveljem duhovnega ali vojaškega vodje, katerega so ljubile in spoštovale.

General Franco je znal v svojih vojakih vzbuditi to staro zgodovinsko lastnost. Njega ne poslušajo tajske legionarji samo zato, ker je njihov poveljnik, ker jih plačuje, marveč zato, ker so navezane nani, kakor na svojega očeta.

To dejstvo tudi najbolj ogorča španske socialiste in komuniste, kajli edino med tajske legije niso mogli dobiti nobenega pristajša. Cete generala Franca so tudi po svoji miselnosti nekaka križarska vojska proti boljševiški internacionali ki zanikuje sleherni ideal. Divjanje rdečih oddelkov, ki požigajo cerkve in rušijo spomenike stare španske slave, vzbujajo v Francovem vojaštvu oseben srd in osebno željo po maščevanju. Vse te stvari zvane sicer neverjetno, toda prav srd, ki vlada v španskih levičarskih krogih do tajske legije, govori zato, da ima rdeče gibanje prav v tej legiji najsilnejšega nasprotnika.

Človek in prijatelj

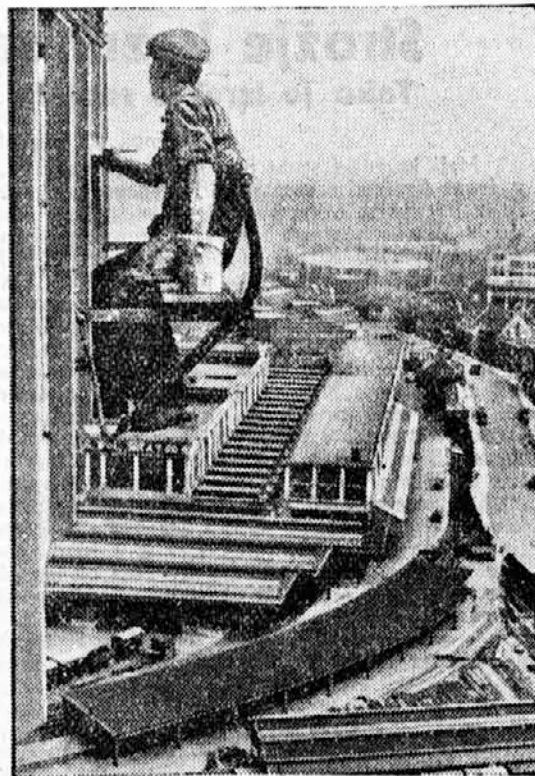
Dejstvo, da je Franco ostal na svojem visokem mestu pvd vsemi vladami in celo pod levičarsko diktaturo jasno dokazuje, da je Franco vse do zadnjega utelešil v sebi tisti visoki ideal, katerega je uresničil v tajske legiji, ideal, ki ga je mogoče izraziti z eno besedo: služiti.

Ko se je odločil, da se s svojimi izbranimi četami dvigne, ne v obrambo španskega fevdalizma, saj je po svojem poreklu in mišljenju preprosti in demokratičen človek, marveč v obrambo španskih duhovnih vrednot, ki niso nikdar bile v toliki nevarnosti, kakor danes, ni iskal oblasti za sebe. Novo Španijo, ki naj bi bila organizirana in urejena po drugačnih in pravičnejših načelih, kakor to hoče rdeči teror, naj vodi kdo drugi. To naj bi bil njegov prijatelj Calvo Sotelo, poleg Gila Roblesa najsposobnejši in najodličnejši politik nove Španije. Sotelo je doma iz Ferrola, kakor Franco. Star je bil 43 let, kakor Franco. Tudi njega je navdajala ena sama velika plemenita in visoka misel: rešiti Španijo.

Sloga med obema je bila toliko, da je dobila izraza celo v prenapetih vstajih španskih nacionalistov. Franco sam priznava, da priprave za upor še niso bile dovolj dobre, da bi prišel odločilni trenutek. Toda, ko je dala madridska državna policija po svojih častnikih usretili edinega nevarnega nasprotnika Calva Sotela, ni Franco vzdrl več in je dal povelje za vstajo. Legija se je dvignila. Njej na čelu je šel njen stvaritelj sam. Vso svojo življenjsko pot je prehodil v Maroku, zdaj, ko je šlo za Španijo in za prijatelja, ki jo je hotel urediti, je prvič krenil čez Gibraltar.

Kaj namerava general Franco

Ko je Gil Robles v svojih sanjah, da bo francosko špansko republiko spremenil v kr-

Pleskar se pri svojem delu na londonskem nebotičniku v višini 70 m počuti prav dobro

špansko demokratično državo, onespobol svojo volilno zmago iz leta 1933 s tem, da je v francoski vladi prevzel vojni ministrstvo, namesto, da bi zahteval predsedstvo, ki bi mu šlo po številni moči, je Franco začel premišljati o nevarnosti, ki grozi Španiji. Letošnje volitve, ki so dale parlamentarno oblast v roke rdeči ljudski fronti, so njegove bojazni potrdile. Tedaj je Franco svetloval Gilu Roblesu, naj preide k dejanjem, če noče, da bo prepozno. Gil Robles je bil tedaj še vojni minister. Toda zavrnil je, da bi nastopil za svoj ideal s silo. Veroval je v moč parlamentarizma — stvar, ki je pokopala zadnje čase marksaterega krščanskega voditelja.

Francoski kardinali in nadškofi, ki so zborovali v Parizu pod predsedstvom kardinala Verdiera, so objavili poslanico z obsodbo modnega navdušenja za čarodejno šibico. »Preveč duhovnikov se zanima za iskanje študentov, zakladov in magično zdraviljenje. Točna znanost svari pred pretiravanjem teh uspehov. Duhovniki imajo svoj delokrog, ki nima ničesar skupnega s hrupnim raziskovanjem, zbiranjem množice radovednežev in reklamo.« Duhovniki morajo predvsem misliti na svoj ugled in odklanjati slične postranske opravke.

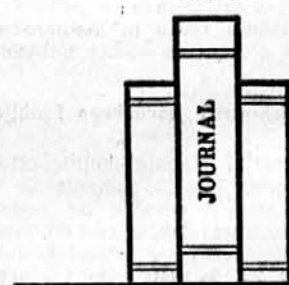
Duhovniki s šibico

Na neki živinski razstavi je imel predsednik prireditvenega odbora ta-le duhoviti govor: »Gospoda moja! Naša živinoreja ima svetoven sloves, naši volj so znani po vsej Evropi in naše svinjarstvo pozna v deželi mlado in staro.«

Mlad gospod je z velikim zanimanjem spremljal rokoborbo, in ko je borec nasprotnika krepko oplazil po čeljusti, je opazovalec ves zažarel od veselja. Poleg njega stoječega gledalca je to iznenadilo in ga je vprašal:

»Ste gotovo tudi rokoborec, gospod?«
»Ne, ampak zobotehnik.«

SALDA-KONTE
ŠTRACE - JOURNALE
SOLSKA ZVEZKE - MAPE
ODJEMALNE KNJIZICE
RISALNE BLOKE
ITD.

NUDI PO IZREDNO UGODNIH CENAH
KNJIGOVEZNICA
JUGOSLOVANSKE TISKARNE
PREJ
K. T. D.
V LJUBLJANI
KOPITARJEVA ULICA 6
IL NADSTROPJE

Nevarne točke v Evropi

Pretekli dni je W. N. Ewer objavil v »Daily Telegraphu« daljši članek, s katerim — kakor kaže — začenja serijo člankov, in katerega navezuje na uradni komunikacijski o londonski konferenci treh velesil. — Toda podčrtava, da je treba urediti vprašanja, ki so važna za evropski mir, pri tem pa opozarja, da je novi program treh velesil tako nejasno izdelan, ker bi točno naštevane teh vprašanj moglo že v naprej pokvariti zaželeno rešitev.

Katera so ta vprašanja, ki bi mogla danes ali pa za leto dni izzvati evropsko vojno?

Vojna v Evropi je po gotovih teorijah neizbežna in to iz sledečih vzrokov:

1. Stoletna plemenska borba med Slovani in Gremami (ali med Germani in Romani, Slovani in Mongoli).

2. Nerešljiv konflikt med fašizmom in demokracijo (ali med kapitalizmom in komunizmom).

Pravda, ki smo si jih skupno postavili, se glase:

1. Kočljivo sporno vprašanje je treba obravnavati šele po jedi.

2. Nikogar se ne sme k jedi siliti. Vsi smo dovolj lakomni, da bomo tisto, kar rabimo, zahtevali. Zato imamo pravico, da bomo na željo korakali tudi brez jedi.

3. Na prenapetost besede ne smemo odgovoriti prej, preden je govornik utegnil dokazati, da mu je zanjo žal.

4. Če je kak udeleženec ekspedicije besen, ga je treba pustiti samega.

Ker so mi ti predpisi že živahno tičali v spominu, sem vrgel samo bežen pogled na Urrijev in Bee-Masonov obraz, potem pa sem prijel Dantona za roko. Ko sva se uro pozneje vrnila s pol ducata papir in z volčjim gladom, se je ozračje že vidno razčistilo.

Tovorni mezi so stali obloženi in tovariša sta osedlala jezdni živinčeti. Urrio, ki ga je bila utelešena vljudnost, je prav vtikal nogo v streme, Bee-Mason pa se je režal kakor opica.

»Halo!« je zaklical Urrio, »čas je, da odidem. Do prihodnje vode je 24 km. Je tvoje kljuse osedlano?«

Urrio se mi je zdel preveč ljubezniv, da bi bil naraven. V njegovih temnih očeh je prežal zloben izraz, ki me je opominjal.

»V petih minutah bo moj mezeg osedlan,« sem odvrnil. Bee-Mason se je naglo obrnil.

»Mezeg!« saj si iz Gaibe odjezdil vendar na konju.«

»Da,« sem priznal hladno, »toda pobegnili mi je in zdaj imam mezga.«

»Ha-ha,« je rjovel, »ti nepazljivi cigan, in nisi imel poguma, da bi to priznal.«

Ko smo menjali te prijazne besede, sem z očmi blodil okoli in si na vse kriplje prizadeval, da bi obrnil list v tej neprijetni knjigi. Oči so mi obitčale na veliki šestici, ki je bila vžgana na stegnu Bee-Masonovega kljusea.

»Odkod pa imaš ti sploh železo za vžiganje,« sem vprašal z zanimanjem.

»Nikar ne bodi tako trapast,« je odvrnil Urrio.

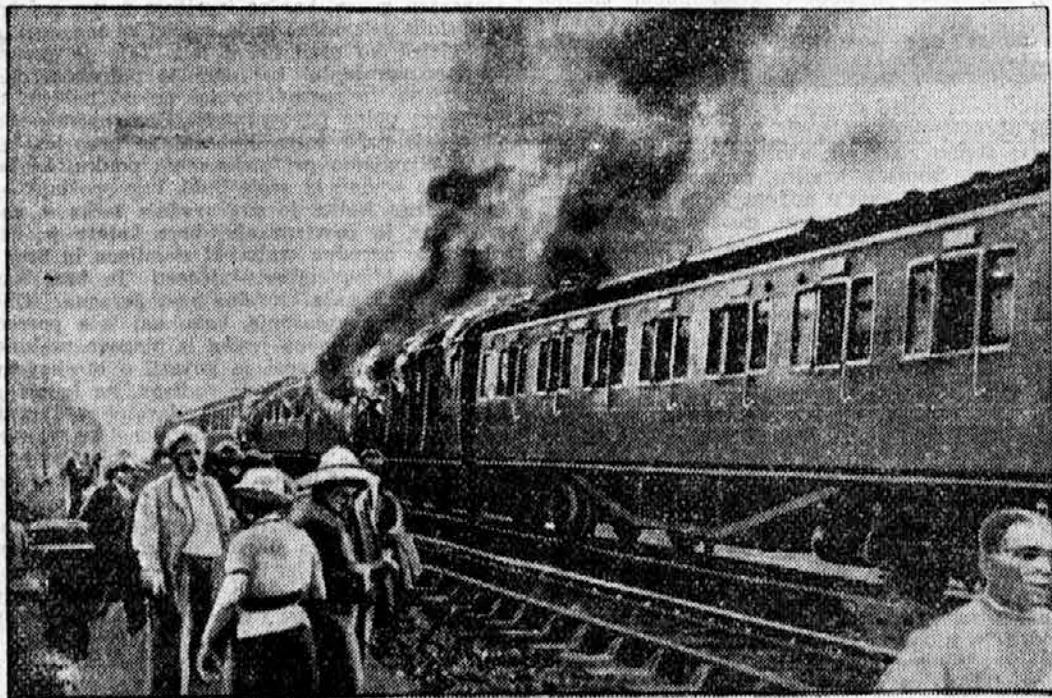
»Konj ni isti,« sem izjavil obtožujoče. »Ti si odšel na belcu, ki ni imel žganega znamenja.«

Bee-Masonu se je obraz podaljšal. Isti trenutek sem uvidel, kaj je razlog za tisto otožno razpoloženje jutraj.

»Žal mi je, da te je zasmehljivost minila,« sem dejal. »Kje pa si našel novo mrho?«

»Blodil je med drevjem okrog,« je odvrnil Urrio. »Izmislila sva si bila take fletne stvari, da ti jih bova povedala zaradi tvoje nepazljivosti. Škoda, da jih nisva mogla izvesti.«

Bee-Mason je vzdihnil. Poslovili smo se od Harrisa in Dantona ter šli svojo pot.

Na progi med Londonom in Southamptonom je v vlaku naenkrat nastala eksplozija. Zasilna zavora je rešila potnike, da niso zgoreli v drvečem vlaku

Zeleni pekel

33

Prav tako sovražno so se vedli naši sluzabniki. Tiburcijo, velik mešanec s čemernim obrazom je stal in tiščal roke v žepe svojih modrih hlač iz bombaževine, ter strmel v ogenj. Kosme, zastaven zamorec, se je tolkel po stegnu s chicoto, kratkim zahrbtnim bičem, ki je spleten iz treh jermenov, ki so zvezani z jeklenimi obročki. O njem je slovelo, da to orožje uporablja z enakim navdušenjem pri svojih volih kakor pri svoji ženi. Adolpho, nežnočuten Indijanec, se mi je smejal z ovčje neumnim obrazom, kakor da bi bil jaz zločinec, katerega si ne upa zavrniti. Suarez, kuhar, edini izobraženi član naše ekspedicije, je z jezno roko stresal v kozo. Iz vseh je žarelo ozračje otožnosti in pobitosti, kar mi je bilo docela nerazumljivo.

Ker večina bralcev tega poročila najbrž še nikdar ni bila na kaki ekspediciji, je morda primerno, da povem nekaj o razpoloženju, kateremu so včasih podvrženi potniki.

Če trije ali štirje ljudje podtopijo mesece dolgo po divjini, ne da bi se družba izmenjala, in če njihov mali krog samo poredko doživi kaj zanimivega, potem to zmeraj rodi določeno posledico. Nepomembni pripetljaji narašajo do orjaškega obsega. Majhne slabosti v značaju in slabe lastnosti se pokažejo tako ostro, da se mora človek docela spremeniti, če noče, da se zagrenjenost razširi. Vsakdo

vidi svojega bližnjega golega, kakršen je brez vsake vabljenosti, kakor gleda otrok z neusmiljenim ostrim mladostnim pogledom svoje starše. Zdi se, kakor da bi bil vsak udeleženec ekspedicije ločen od drugega po orjaškem močnem povečevalnem steklu.

To smo že kaj kmalu zapazili, saj smo bili vendar Urio, Bee-Mason in jaz, že odkar smo odpotovali iz Londona, navezani skoraj izključno sami nase. Postalo nam je jasno, da moramo složno razumevanje skrbno gojiti, če hočemo, da bo držalo med potovanjem. Prijateljstvo ni nič stanovitnega. Kakor vsako drugo čustvo, ga je treba ljubeznivo gojiti in skrbno čuvati. Treba je biti pripravljen, da greš za drugega v smrt. To je v takem položaju temeljni pogoj. Še važnejše pa je, da tovarišju vljudno ponudiš čašo vode. Neprebavljena jed lahko vodi do prenapetosti besede in grenak odgovor, ki ga rodi glavobol, lahko resno škodi prijateljstvu, ki jo vzraslo v dolgih mesecih.

Preden smo odšli iz Gaibe, smo zato imeli vojni posvet ter postavili določena pravila, ki naj bi nam v pritisku razmer služila kot vodilo. Tako vedenje se zdi morda mrzlo in pedantno ter preračunano na to, da uniči vse človeške odnose, toda se je dobro izkazalo. Nočem trditi, da bi se bili drugače prepirali, vem pa, da se je s to previdnostjo nevarnost zmanjšala in da smo na koncu poti lahko ponosno povedali, da ni grenkoba nikdar skalila naše majhne, toda športne ekspedicije.